

Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote –
zariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja

PROGRAMOVÁ PONUKA NA JÚN 2018

* * *

VÝSTAVY

ZOO – preťažená Noemova archa

6. 6. – 15. 9. 2018

Vernisáž výstavy sa uskutoční 6. 6. 2018 o 15.00 hod.

Výstava návštevníkom predstaví viac zo života zoologických záhrad doma aj vo svete, ich význame pri záchrane ohrozených živočíšnych druhov a spoznajú ich históriu, či skryté zákulisie. Výstavu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Zoologická záhrada patrí v súčasnosti k najpopulárnejším kultúrnym inštitúciám na svete. Aj napriek tomu, že sa postoj ľudí k jej existencii počas stáročí neustále menil, i dnes sa ozývajú hlasy, ktoré vnímajú mreže skôr ako symbol väzenia a utrpenia, než ako jediné možné útočisko mnohých jej obyvateľov pred úplným vyhynutím. Viac ako 700 miliónov návštevníkov, ktoré prejdú bránami tisícky zoologických záhrad vo svete dokazuje, že tieto miesta nie sú len centrami vedy, či záchrany, ale predovšetkým priestorom pre neformálne vzdelávanie a relax. Na Slovensku prišli prvé plány s výstavbou zoo až po 2. svetovej vojne. Najstaršou z nich je zoologická záhrada v Bojniciach. Myšlienka jej vzniku sa zrodila pred 60. rokmi, kedy boli v hradnej priekope Bojnického zámku chované niektoré druhy živočíchov. Dnes tu žije viac ako 450 druhov zvierat, medzi inými aj na Slovensku ojedinelý *slon africký* či *zebra Hartmannova*. Zoologická záhrada v Bojniciach sa stará aj o niekoľko ohrozených druhov, ktoré sú vzácne v celoeurópskom meradle - vzácny *leopard obláčkový*, *daniel mezopotámsky* či *takin zlatý*. Košická zoologická záhrada s rozlohou 288 hektárov je najväčšou nielen na Slovensku, ale patrí k najväčším v celej Európe. Popri levoch a tigroch, k najobľúbenejším a najvyhľadávanejším jej obyvateľom patria *tulene obyčajné* a *tučniaky jednopáse*, ktoré môžu návštevníci zoologických záhrad na Slovensku obdivovať len v Košiciach. V našom hlavnom meste v Bratislave nájdeme našu najzápadnejšie položenú zoo, v ktorej len nedávno dokončili priestranný prírodný výbeh pre vlka, ktorý patrí v Európe medzi tie najkvalitnejšie umelo vytvorené priestory. Medzi exkluzívnych obyvateľov tejto zoologickej záhrady patria *nosorožce tuponosé*, *šimpanzy učennivé*, *orangutany sumatrianske* či *pandy červené*. Najmladšiu a zároveň aj najmenšiu zoo nájdeme na severovýchode Slovenska – v Spišskej Novej Vsi, ktorá vznikla v roku 1989. Medzi najväčšie úspechy tejto zoo patrí opakovaný odchov *kengúr červenokrkých*, *surikát vlnkavých* a *lám alpaka*.

Kremíkové nebo

Historická výpočtová technika zo zbierok spoločnosti RS NET, a. s.

10. 4. – 30. 6. 2018



Pre návštevníkov múzea sa ponúka jedinečná možnosť oboznámiť sa s „pravekom“ osobných počítačov a spoznať tak počiatky „digitálneho veku“, ktorý je pre nás už úplne samozrejímavý. Prezentovaných je viac ako 30 ks výpočtovej techniky s príslušenstvom používanej predovšetkým na území Československa v období rokov 1982 až 1993 zo zbierok spoločnosti RS NET Rimavská Sobota. Vystavené sú počítače od výrobcov ako Apple, Atari, Sharp, ako aj legendárny

Commodore 64 z roku 1982, ktorý sa na území bývalého Československa predával za sumu 10 000 Kčs. Práve tento počítač môžeme označiť ako prelomovým modelom z hľadiska informatizácie ľudstva, pretože po celom svete sa ho predalo viac ako 20 miliónov kusov. Na výstave je prezentovaná aj československá produkcia. Vystavené sú počítače rady PMD 85 (Piešťanský mikropočítač displejový), ktorého kompletizácia prebiehala aj v Rimavskej Sobote, počítače rady Didaktik produkované vo výrobnom družstve Didaktik Skalica alebo počítače radu SMEP Tesla PP 01 a 06.

Súčasťou výstavy je **kultúrno-výchovná aktivita *QR kódy a história ... čo majú spoločné?***, ktorá spája výdobytky moderného sveta so zaujímavosťami z histórie Gemersko-malohontského múzea. Prostredníctvom smartfónu a jednoduchej aplikácie nasnímate texty o múzeu, zašifrované pod QR kódmi umiestnenými v priestore výstavy. Aktivita bude návštevníkom k dispozícii aj po skončení výstavy v priestoroch múzea.

Karol Pajer – hrdina boja proti fašizmu

4. 5. – 31. 8. 2018

Výstava je venovaná pamiatke slovenského učiteľa, vojaka a bojovníka FFI, rodáka z Klenovca, Karolovi Pajerovi (1919 – 1944). Karol Pajer po porážke Francúzska nacistickým Nemeckom pomohol zachrániť stovky detí z rôznych častí Európy pred ich deportáciou a padol ako partizán v boji za slobodu Francúzska a Slovenska proti presile vojsk nemeckých okupantov a francúzskej kolaborantskej vlády v priestore Mont-Mouchet pri mestečku Pinols.



Spomienka muránskej kameniny

15. 5. – 2. 9. 2018



Výstava prezentuje výrobky významnej manufaktúry na výrobu kameniny v Muráni, ktorú v roku 1823 založili Koháryovci - jeden z popredných šľachtických rodov v Uhorsku, a ktorej majiteľmi sa neskôr stali Coburgovci. Vystavené sú vzácne výrobky z Muráňa z ranného obdobia výroby - výrobky s rodovým erbom Koháry, výrobky s modrým viedenským motívom, tanieri s prelamaným okrajom, ako aj s

oblíbeným motívom viničových listov v zelenom a modrom prevedení. Pozornosť si určite zaslúži aj pestrá škála výrobkov s motívom vtáčika a kohútika. V neposlednom rade svojou krásou a rozmanitosťou určite zaujmú výrobky zdobené kvetinovým motívom, maľované voľnou rukou i cez šablónu.

Vystavené zbierky pochádzajú z Banického múzea v Rožňave, Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote, Múzea Muráň, Múzea vo Svätom Antone, Východoslovenského múzea v Košiciach a predmety súkromných osôb. Výstava je výsledkom výskumnej úlohy historičky Banického múzea v Rožňave - Mgr. Sylvii Holečkovej. Výstava je dvojjazyčná (v slovenskom a maďarskom jazyku).

Súčasťou výstavy je **kultúrno-výchovná aktivita *Kameninové črepiny spomienok v tvojej pamäti. Zábavný tréning pozornosti a pamäte***. Formou zábavného tréningu si návštevníci overia, koľko je schopná zachytiť naša pamäť z časovo ohraničenej prehliadky výstavy. Aktivita upozorňuje nielen na fakty, ale aj na detaily, ktoré by inak zostali nepovšimnuté. V ďalšej časti aktivity sa pracuje s obsahom výstavy, pri riešení jednoduchých zadaní. Zároveň je tu aj priestor pre vlastný návrh na zdobenie muránskej kameniny. Aktivita je určená pre skupiny žiakov 2. stupňa základných škôl a pre študentov gymnázií a stredných škôl. Skupiny je potrebné dopredu objednať (kontaktná osoba - PhDr. Elena Lindisová - lindisova@mmuzeum.sk, 047/56 32741). Do aktivity sa môžu zapojiť aj individuálni návštevníci i rodiny s deťmi.



PREDMET MESIACA JÚN

KOŽENÉ KAPSY



V etnologickom fonde múzea sa nachádza štrnásť kusov kožených káps (oblého obdĺžnikového tvaru s preložením), ktoré boli vyrobené približne okolo roku 1900. Podľa známeho etnografa a muzeológa Andreja Polonca tento typ káps používali pastieri sviň a kráv, roľníci, furmani, poľovníci prevažne na južnom Slovensku. Kapsy boli do múzea získané postupne v šesťdesiatych, sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 20. storočia, posledné v roku 1991. Zdobené sú razeným rastlinno-geometrickým dekórom,

koženými strapcami a otláčaním drevených foriem prevažne s poľovníckym a pastierskym motívom, na jednej je vyobrazený uhorský štátny znak. Čo sa týka výrobcov, vieme ich s istotou identifikovať len pri troch kapsách. Na jednej je uvedená signatúra: „KLIMO PÁL, BESTERCZEBÁNYA“. Pavol Klimo pracoval v známej remenárskej dielni v Banskej Bystrici v rokoch 1870 – 1906. Kapsy zdobil i pomocou drevených foriem, ktoré pre neho zhotovoval medovníkár z Banskej Štiavnice. Zaujímavosťou je, že drevené formy s takmer rovnakými motívmi používal tiež remenár – brašnár Soma Jeszenszky, pôsobiaci v Rimavskej Sobote pravdepodobne koncom 19. – začiatkom 20. storočia. Jeho výrobky možno identifikovať vďaka signatúre: „JESZENSZKY SOMA, RIMASZOMBAT“, nachádzajúcej sa i na dvoch kapsách v zbierkovom fonde múzea.

Kožené kapsy vyrábali v rámci svojej produkcie remenári, brašnári, prípadne domáci výrobcovia. Šili sa z garbiarsky opracovanej hovädzej kože, obdĺžnikového, alebo štvorcového tvaru, s otvorom často krytým preložením. Zdobili sa najčastejšie razeným dekórom, kovovými plieškami, či koženými aplikáciami. Ústredným motívom je v mnohých prípadoch vyobrazenie zhotovované otláčením drevených foriem do vlhkej kože v remenárskom lise. Kožené kapsy boli doplnkom odevu pastierov, drevorubačov, uhliarov, podomových obchodníkov, hájnikov, hutníkov, furmanov, teda najmä príslušníkov tých zamestnaní, ktoré vyžadovali i pobyt mimo domova. Slúžili predovšetkým na prenášanie potravín, ktoré sa tu dali uschovať aj na dlhšiu dobu, alebo na prenos menších predmetov. Výzdoba káps, okrem toho, že bola zaujímavým vizuálnym prvkom, odrážala tiež spoločenský status, či zamestnanie majiteľa. Kapsy s vyobrazením jeleňov a stromu boli vyrábané pre hájnikov, s poľovníckymi motívmi pre poľovníkov, s vyobrazeniami pastierskeho života pre pastierov. Kapsa baču bývala zas zdobená razením, bronzovými ozdobami, strapcami, prípadne starými vojenskými gombíkmi.



Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónov Gemer a Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včeliniac, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, ukážky cechovej a kameninovej výroby a historického nábytku, ukážky ľudového bývania a odievania, výrobkov remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare v urona obrieho, ktorý vyhynul v 17. storočí. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Expozícia Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte

Moderne koncipovaná expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Prostredníctvom trojrozmerných predmetov, fotografického materiálu i audiovizuálnych prezentácií sú okrem reálií protifašistického odboja naznačené i podmienky pre jeho formovanie a dôsledky vzniku Slovenského štátu, Viedenská arbitráž či nemecká okupácia.

V priestoroch expozície sa nachádza fotostena, pri ktorej sa môžete odfotiť v rakúsko-uhorskej pechotnej uniforme z I. svetovej vojny.



1. jún 2018 – DEŇ DETÍ – vstup zdarma od 15:00 do 17:00!

Múzeum je otvorené aj počas víkendov od 9:00 do 17:00!

Od 18. mája 2018 môžete svoje zážitky z návštevy múzea zdieľať na sociálnych sieťach prostredníctvom wifi - *muzeum*.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

Kontakt:

Gemersko-malohontské múzeum
Nám. M. Tompu 5, 979 01 Rimavská Sobotka
tel.: 047/56 32 741, 56 32 730
fax: 047/56 32 730
e-mail: office@gmmuzeum.sk
Web: www.gmmuzeum.sk
Facebook: Gemersko-malohontské múzeum Rimavská Sobotka

Otváracie hodiny:

Pondelok – Piatok 8:00 – 16:00
Sobota – Nedeľa 9:00 – 17:00
(apríl – september)

Vstupné:

Dospelí – 2 €
Deti, študenti, dôchodcovia – 1 €
Deti do 6 rokov, ZŤP – zdarma